

Globális (környezeti) kormányzás

A globalista fogalomrendszerben csak nekik lehetne igazuk. Ők a saját zárt rendszerükben gondolkodnak. Kívülről – például lokálpatrióta szemszögből – a környezeti kérdéskör egészen másképpen fest.

Magyar Hírlap, 2021. december 21.

Az Akadémiai Kiadó nemrég „Közös környezetünk és a globalizáció: árnyak és remények. A veszély felismerése, a tudományos programok és a nemzetközi együttműködés” címmel jelentetett meg könyvet. A szerző (Faragó Tibor matematikus és környezetpolitikus, a földrajztudomány kandidátusa) eddigi pályafutása során magyar állami, ENSZ- és ENGO- (nemzetközi környezeti civil szervezeti) pozíciókat is töltött már be. 1995–1997 között első elnöke volt az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezmény (UNFCCC) Részes Felek Tudományos és Technológiai Tanácsadó Kisegítő Testületének (COP–SBSTA). Az UNFCCC-t és benne a COP-SBSTA-t is az UNEP (ENSZ Környezeti Program) hozta létre. Talán nem túlzás azt állítani, hogy éleslátásának köszönhetően Faragó Tibor – bár kisebb léptékben, de – nagyjából ugyanazt a szerepet tölti be Magyarországon, amit Maurice Strong (az UNEP alapító elnöke) töltött be világméretben.

Faragó Tibornak az Akadémiai Kiadónál megjelent könyve az úgynevezett környezeti globalizációról szól. Tekintsük át a kapcsolódó fogalmakat: globalizáció és globalizmus, környezeti globalizáció, globális környezeti kormányzás, globális környezet. A globalizáció definícióját nem találni a könyvben, de e fogalom alatt nyilván a nyugati civilizáció kezdeményezésére végbemenő világszintű egységesedési, univerzalizálódási folyamatot és annak összes következményét értjük. A globalizáció által előidézett állapot neve: globalizmus. (A Tudományos és Köznyelvi Szavak Magyar Értelmező Szótára szerint a globalizmus „egyetemesülés, egyetemesítés, világegyesítés, világegységesítés, világgyarmatosítás. Hagyományos népi, nemzeti különbségek és változatosság eltűnése, eltüntetése a műszaki fejlődés és közhatalmi változások következtében”). A környezeti globalizáció a szerző szerint „mindenekelőtt a gazdasági, kereskedelmi tevékenységek expanziójából fakadó kiterjedt környezeti hatások összessége, és magában foglalja a globális jelentőségű – részben vagy egészében az emberi tevékenységekhez kapcsolódó, illetve azok által kiváltott, számottevő társadalmi-gazdasági hatásokat is okozó – környezeti folyamatokat”. A globális környezeti kormányzás Faragó Tibor szavaival a globalizációs folyamatok „kordában tartásának” eszközei a kockázatos, illetve káros társadalmi-gazdasági és környezeti hatások mérséklése, elkerülése érdekében. A globális környezeti kormányzás a szakpolitikai, szabályozási eszközökön túlmenően magában foglalja a globalizálódó környezeti problémákkal foglalkozó intézményi, együttműködési rendszert. Ide tartoznak a multilaterális intézmények, programok és megállapodások, nemzetközi intézmények és minden egyéb eszközrendszer.

A globális környezeti kormányzás célja Faragó szerint a globalizáció nemkívánatos környezeti hatásainak elkerülése. E tálalásban a globális környezeti kormányzás eredendően jó. Mi sem természetesebb annál, hogy Faragó a globális környezeti kormányzás kiépítésén, kiterjesztésén dolgozik. Mint ilyen, a könyv hiánypótló, ugyanis a Faragó által képviselt nézet politikai érdekérvényesítésének történeti összegzése máshonnan nem ismerhető meg. Mielőtt még a környezetpolitikával foglalkozó hazai szakemberek „bibliájává válhat” (amint Horváth László meteorológus az Előszóban írja), szeretném a tisztelt olvasót óvatosságra inteni.

1. A globális környezeti kormányzás e kötetben deklarált célkitűzése a globális környezeti rendszer megfelelő állapotának megőrzése. A bolygóléptékben ható környezeti tényezők jelentős része azonban a globalizációtól függetlenül, sőt az embertől függetlenül is létezik. A globális környezet fogalma tehát tisztázatlan. A geomágneses teret például – az emberekkel ellentétben – nem lehet kormányozni. Az éghajlatváltozást befolyásoló természeti tényezők szintén kormányozhatatlanok. A globális környezeti kormányzás a klímavédelmet immár axiómaként kezeli. Pedig a szén-dioxid-hipotézist axiómaként kezelni a geometria világából vett hasonlattal valami olyasmit jelent, hogy mintha egy ponton át egy és csakis egy egyenes lenne húzható. Azt az

egyét (az emissziócsökkentés által) persze lehet kormányozni, de a többit nem. Ráadásul a globális környezeti kihívások (energia, talaj, víz, bio-geo környezet, társadalmi kérdések) nagyrészt függetlenek a globális átlaghőmérséklet-változás éppen aktuális tendenciájától. Minél inkább sikerül beláttatni a klímaváltozás természeti eredetét, annál nyilvánvalóbban látszik, hogy a környezetalakító emberi tevékenységtől a környezeti hatásokig terjedő ok-okozati láncolatban a klíma fölösleges láncszem. Az antropogén jellegű tényezőket lehet kormányozni, a természeti jellegűeket nem. Az éghajlathoz, a Föld természeti erőforrásaihoz csak alkalmazkodni lehet.

2. A környezeti problémák sokrétűek és nagyrészt helytől függőek. Ezeket központilag nem lehet megoldani, de még megérteni sem. A globális környezeti kormányzás legfeljebb annyit érhet el, hogy a központi elvárásokba nem illeszkedő racionális helyi megoldásokat büntethetővé teszi. És az eltérő véleményeket is.

3. Faragó Tibor a globalizáció első számú előnyös társadalmi hatásaként könyveli el a (mély)szegénység mérséklését. Pedig ez túlnyomórészt és egyértelműen a feltörekvő nemzetgazdaságok (mindenekelőtt Kína, India) erősödésének köszönhető.

4. A szerző lényegében csak azokra a munkákra építkezik és hivatkozik, amelyek az általa képviselt nézetrendszerbe illeszthetők. Nem hivatkozik William Nordhaus környezetgazdászra és Richard Smalley vegyészre, pedig mindkettejük munkája elevenen vág a könyv témájába. Nordhaus a Nobel-díjának átvételekor (2018-ban) tartott előadásában – nem megkérdőjelezve az antropogén szén-dioxid-kibocsátáson alapuló üvegházhatást mint meghatározó klímaváltozási magyarázatot – azt vezette le saját számításaiból, hogy amíg a globális átlaghőmérséklet emelkedése el nem ér el legalább 3 Celsius-fokot, nem érdemes beavatkozni a gazdaságba. (Nem másfél-két fokot említett, hanem hármat!) Szerinte a szénmentesítés célszerűtlen, gazdaságtalan. A szintén Nobel-díjas (kémia, 1996) Smalley pedig már 2003-ban leköszölte a Faragó-könyv végkövetkeztetésének lényegét, miszerint a természeti környezet fenntarthatósága nélkül nem érhető el a társadalmi fenntarthatóság. Faragó nemcsak Smalley-re nem hivatkozik, de azokra a hazai tanulmányokra sem, amelyek a Föld bolygó nemzetközi éve (2007–2009) alatt és utána e kérdéskörrel kapcsolatban idehaza születtek. Faragó nem vesz tudomást az MTA Környezettudományi Elnöki Bizottsága (2008–2020) keretében született publikációkról sem. Többek között arról, a Magyar Tudományban megjelent színes véleménycsokorról sem, ami egy olyan konferencián hangzott el, amelyen ő is kifejtette a véleményét.

5. Többször említi Norman Myers környezetkutató nevét, de vitapartnerét, Julien L. Simon matematikus-közgazdászét egyszer sem. A kettejük közti híres vitáról *Scarcity or abundance? (Hiány vagy bőség?)* címmel 1994-ben könyv jelent meg. Myers az ember által áthághatatlan természeti korlátokat közelre hozta, Simon pedig távolabbra vitte. Tény, hogy az optimista matematikus-közgazdász évtizedes fogadást kötött a nyersanyagok árának alakulására, és tíz év múlva megnyerte azt. Simon példája alapján a Föld erőforrásai ugyan végesek, de nagyrészt feltáratlanok, és hatalmasabbak, mint amit az aggodás alapján gondolni lehet. Ráadásul olyan erőforrások is lehetnek – tanítja a matematikus-közgazdász – amelyekről még semmit vagy csak nagyon keveset tudunk. Nos, e megközelítésnek még a mérlegelése is hiányzik a könyvből.

6. Az ENSZ különböző szervei az UNEP létrejöttétől kezdve a Myers-féle vészjósló fenyegetéseket hangoztatják. Ez idáig egy se valósult meg a korábbi jóslatokból. Az emberek összességében jobban élnek, mint évtizedekkel ezelőtt, mint bármikor a történelem során. Azért nem lehetett a mélyszegénységet teljesen felszámolni, mert „a szegény országok fejlődésében jelentős akadálynak bizonyul a nem megújuló energiaforrások felvásárlása egyes államok, befolyásos csoportok és vállalkozások által. Ezek a szegény országok sem gazdasági eszközökkel nem rendelkeznek, hogy maguk teremtsék meg a hozzáférést a rendelkezésükre álló, nem megújuló energiaforrásokhoz, sem pedig az új és alternatív források kutatását nem képesek finanszírozni. A természeti tartalékok felvásárlása, méghozzá éppen a szegény országokban, kizsákmányoláshoz és nemzetek közötti vagy gyakran országokon belüli konfliktusokhoz vezet”. Az idézet XVI. Benedek pápa *Caritas in veritate* (2009) című enciklikájából származik. Érdemes mélyen elgondolkodni azon

a lehetőségen, hogy a globalizáció a mélyszegénység felszámolásában nemhogy nem segítő, hanem kifejezetten akadályozó tényező.

7. Azon is érdemes elgondolkodnunk, hogy nem éppen a globalizáció vezetett-e a környezeti problémák súlyosbodásához. Ha igen, akkor a globális környezeti kormányzás kiépítése helyett talán inkább a globalizáció visszaszorítása lenne a megfelelőbb megoldás. A könyvben az effajta kérdésfeltevés fel sem merül. Mentségére legyen mondva, e kérdés sose volt becsületesen kitérve, a tudományban sem. Minduntalan benne találtuk magunkat egy adott helyzetben, és a kérdésfeltevéseket átszötte a nagypolitika. Ha másképpen nem, úgy, hogy a „divat” folyamatosan a globalista nézetnek kedvezett.

A globalista fogalomrendszerben csak nekik lehetne igazuk. Ők a saját zárt rendszerükben gondolkodnak. Kívülről – például lokálpatrióta szemszögből – a környezeti kérdéskör egészen másképpen fest. Elengedhetlenné vált tehát az összes környezeti kérdés érdekmentes újratárgyalása, és nem csak az éghajlaté. Számos kérdés kiált elfogulatlan tudományért.

Annyi bizonyos, hogy Faragó Tibor könyve nem az igazságkereső tudományt, hanem az érdekérvényesítő (advocacy) tudományt képviseli. A globális környezeti kormányzás nem más, mint a globális kormányzás totális kiépítésének mindeddig legsikeresebb eszköze.

Szarka László Csaba